

RUTIN FÖR ATT ANSÖKA OM SÄRSKILD FÖRORDNAD VÅRDNADSHAVARE (SFV) FÖR ENSAMKOMMANDE BARN

När ett barn som har kommit till Sverige utan vårdnadshavare får permanent uppehållstillstånd (PUT) i Sverige ska socialnämnden ansöka om en särskild förordnad vårdnadshavare för barnet enligt 10 § lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn. Barnet har i de flesta fall en god man och därför är det oftast överförmyndarförvaltningen som underrättar socialnämnden om att det finns förutsättningar att ansöka om en SFV för barnet med hänvisning till 5 kap 2 § socialtjänstförordningen. ("Om socialnämnden får veta att någon åtgärd behöver vidtas i fråga om vårdnad, umgänge eller förmynderskap för ett barn, ska nämnden göra en framställning eller ansökan om det hos den domstol till vilken ärendet hör.").

Nedan följer en beskrivning av hur socialsekreteraren kan gå till väga för att ansöka om en särskild förordnad vårdnadshavare för barnet.

Observera att det är barnets *vistelsekommun* som är ansvarig för att ansöka om särskild förordnad vårdnadshavare för barnet och därför kan även barn som är placerade i Göteborg av en annan kommun vara aktuella. I dessa fall öppnas ett ärende på barnet i aktuell stadsdel för att genomföra utredningen och detta sker i samråd med placerande kommun. Se även nedan vad som gäller för arvode till särskild förordnad vårdnadshavare.

1. Förhandsbedömning av behov av särskild förordnad vårdnadshavare (SFV)

Gör en bedömning om det är aktuellt att ansöka om särskild förordnad vårdnadshavare för barnet. Regeln är att alla barn ska ha en vårdnadshavare i Sverige men det finns undantag från att ansöka. Det kan vara om barnet är äldre än 17 och ett halvt år (eftersom barnet då hinner fylla 18 år innan processen är klar) eller om man t ex vet när föräldrarna kommer till Sverige. Det räcker inte att man tror/vet att föräldrarna kommer att söka anknytning till barnet i Sverige. Förutsättningarna för när socialnämnden bör ansöka om en SFV finns att hitta i Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens ansvar vid behov av ny vårdnadshavare. (SOSFS 2006:20). När det gäller ensamkommande barn används företrädesvis 6 kap § 8a Föräldrabalken då barnets vårdnadshavare är varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden. Om båda föräldrarna till barnet är avlidna används 6 kap § 9 Föräldrabalken.

Återkoppla (helst skriftligt) till Överförmyndarförvaltningen och god man angående beslut att ansöka/inte ansöka om SFV och uppge tänkbar utredningstid.

2. Utredning

Inled en utredning enligt 11 kap § 1 om barnets behov av ny vårdnadshavare. För att se vad som bör ingå i utredningen se Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens ansvar vid behov av ny vårdnadshavare. (SOSFS 2006:20).

Barnets situation

Beskrivning av barnets bakgrund samt nuvarande situation under de olika behovsområdena enligt BBIC. (Kortfattat). Beskrivning av hur barnets bästa ska tillgodoses på kort och lång sikt. Informera barnet om ansökan om SFV och vad det innebär. (Använd tolk.) Inhämta barnets uppfattning om den person som är tilltänkt som SFV vid enskilt möte med barnet. Skriftligt samtycke från 15 år.

Föräldrarnas situation

Det bästa är att prata direkt med föräldrarna och få deras synpunkter om det är möjligt. Beskrivning av vad föräldrarnas varaktiga förhinder beror på och för hur lång tid det förväntas bestå. När det gäller ensamkommande barn är det inte alltid det finns kontakt med föräldrarna och det kan vara svårt att kunna utreda föräldrarnas situation mer än vad som finns att inhämta genom att prata med barnet, eventuella släktingar och Migrationsverket. I de fall det går att kommunicera via exempelvis telefon med föräldrarna ska detta göras för att inhämta deras inställning.

Vem kan föreslås att bli särskild förordnad vårdnadshavare

Det kan t ex vara gode mannen eller någon annan person som är lämplig och som uttryckt intresse för att bli SFV. Överförmyndarförvaltningen i Göteborg har en lista på gode män som har sagt att de är intresserade av att ta uppdrag som SFV. Om den gode mannen inte är lämplig ska denne inte bli särskild förordnad vårdnadshavare för barnet.

Om barnet är placerat i familjehem bör samma regler som för andra familjehemsplacerade barn gälla. Det vill säga att övervägande om överflytt av vårdnaden till familjehemmet ska ske när barnet varit placerat hos familjen under tre år. När ett ensamkommande barn får PUT har det ofta varit en betydligt kortare tid i Sverige. Vid en överflytt av vårdnaden till familjehemmet upphör placeringen att vara ett bistånd av socialtjänsten (även om ersättning kan fortsätta att utgå) och därmed försvinner insyn och uppföljning kring barnet vilket inte är att rekommendera då det gäller ett barn som nyligen anlant till Sverige utan sina föräldrar. När barnet har varit placerat i tre år kan socialtjänsten överväga att vårdnaden överflyttas till familjehemmet från den särskilt förordnade vårdnadshavaren.

Personen (eller personerna) som kan komma i fråga att bli särskild förordnad vårdnadshavare ska skriva under en samtyckesblankett för att kunna inhämta uppgifter om honom eller henne. I utredningen bör registeruppgifter från sociala myndigheter

beaktas och uppgifter ur polisens misstanke- och belastningsregister samt uppgifter om eventuella anmärkningar hos kronofogdemyndigheten bör inhämtas.

För att kunna göra en bedömning kring den tänkbare vårdnadshavarens lämplighet bör det även ingå i utredningen uppgifter om den tänkbare vårdnadshavarens bakgrund, erfarenhet av barn samt förmåga att utföra sitt uppdrag. En särskild förordnad vårdnadshavare kan inte bli entledigad på samma sätt och lika snabbt som en god man kan bli och det kan innebära att uppdraget som SFV är ett långsiktigt uppdrag om barnet är litet.

När socialtjänsten, barnet och tänkbar vårdnadshavare är överens om att ansöka om särskild förordnad vårdnadshavare förbereder socialsekreteraren ansökan till tingsrätten. Utredning avslutas med beslut om att föreslå stadsdelsnämnden att ansöka om särskild förordnad vårdnadshavare.

3. Ansökan till tingsrätten

Socialsekreterare förbereder ansökan till *stadsdelsnämnden*, *inte* till stadsdelsnämndens utskott som inte har delegation för beslut gällande ansökan om vårdnadsöverflyttning.

Handläggande socialsekreterare skriver två dokument. Ett *Tjänsteutlåtande* och en *Stämningsansökan*. Vid ärende där båda föräldrar är avlidna skrivs en *Anmälan om behov av särskild förordnad vårdnadshavare* istället för stämningsansökan.

Förste socialsekreterare anmäler ärendet till nämndsekreterare och skickar in alla handlingar i original med underskrifter. Nämndsekreterare ansvarar för vidare administrering av ansökan till tingsrätten och skickar med protokollsutdraget med beslut från stadsdelsnämndens möte.

Stämningsansökan (eller Anmälan om behov av särskild förordnad vårdnadshavare)

Stämningsansökan skrivs av socialsekreteraren men ska skrivas under av stadsdelsdirektören. Se bilaga med exempel på Ansökan om stämning.

Stadsdelsnämnden bör också yrka att tingsrätten fattar ett interimistiskt beslut.

Tjänsteutlåtande

Tjänsteutlåtande till Stadsdelsnämnden (*Ansökan om särskild förordnad vårdnadshavare enligt 6 kap § 8a FB* alternativt *Ansökan om särskild förordnad vårdnadshavare enligt 6 kap § 9 FB*)

- Sammanställ tjänsteutlåtande utifrån utredningen.
- Tjänsteutlåtandet skrivs under av förste socialsekreterare och handläggande socialsekreterare
- Skicka underrättelse enligt 17 § förvaltningslagen och 11 kap 9 § socialtjänstlagen

Bilagor till ansökan

- Personbevis för barnet
- Personbevis för den tilltänkte SFV
- Skriftligt åtagande från den tilltänkte SFV (blankett)
- Skriftligt samtycke från barnet till föreslagen SFV (beroende på barnets ålder)
- Skriftligt samtycke från föräldrar om möjligt
- OM familjehemmet är tänkbara vårdnadshavare ska även avtal med familjehem angående ekonomisk ersättning bifogas
- Protokollsutdrag med stadsdelsnämndens beslut (administreras av nämndsekreterare)

Inbetalning av avgift till tingsrätten

När stadsdelsnämnden har beslutat att ansöka om överflyttning av vårdnaden ska en avgift betalas till tingsrätten. Ansökan om särskild förordnad vårdnadshavare enligt 6 kap 8a § Föräldrabalken kostar 450 kronor och detta ska betalas in på tingsrättens plusgironummer.

En ansökan enligt 6 kap 9 § Föräldrabalken då båda föräldrar är avlidna är kostnadsfri.

Enhetschefsbeslut om särskild kostnad läggs på barnets ärende och socialsekreteraren ansvarar för att avgiften betalas in. Tingsrätten registrerar alltid vårdnadsärenden på föräldern varför det är viktigt att ange föräldrarnas namn vid inbetalningen om ärendet ännu inte har fått ett målnummer. Ange även barnets personnummer.

4. När ärendet har registrerats hos tingsrätten

Eftersom föräldrarna inte befinner sig i Sverige förordnar tingsrätten en god man som företräder föräldrarna i ärendet. Den gode mannen (som även är jurist) kan kontakta barnets god man, barnet, Migrationsverket och även socialtjänsten för att få uppgifter om föräldrarna. Det kan hända att föräldrarnas god man bestrider stadsdelsnämndens ansökan om att tingsrätten ska förordna en särskild förordnad vårdnadshavare för barnet. Tingsrätten skickar då en begäran om yttrande till stadsdelsnämnden. Om bedömningen är att ett yttrande skall avläggas skriver den handläggande socialsekreteraren yttrandet och anmäler ärendet till stadsdelsnämnden ännu en gång utifrån delegationsordningen. Detta innebär oftast att man även måste kontakta tingsrätten och be om anstånd att lämna in yttrandet först efter att stadsdelsnämnden har haft sitt möte. Ibland kan det räcka med att ordföranden i stadsdelsnämnden skriver under yttrandet. Handläggningstid kan variera och pågår vanligtvis mellan tre månader och ett år.

5. Efter domen från tingsrätten

Tingsrätten skickar domen till aktuell stadsdel och då ska socialsekreteraren skicka kopia på domen till Överförmyndarförvaltningen som entledigar den gode mannen. Kopia på domen skickas även till SFV och till barnet.

SFV ska redovisa sitt uppdrag till Överförmyndarförvaltningen som betalar ut arvodet. Överförmyndarförvaltningen kontrollerar att SFV hanterar ”förmyndardelen” i uppdraget och barnets ekonomi på ett korrekt sätt. Socialtjänsten ska intyga att ”vårdnadshavardelen” i uppdraget uppfylls och handläggande socialsekreterare ska skriva under blanketten *Redogörelse av uppdrag*. SFV ansvarar för att ge blanketten till socialsekreteraren för underskrift och ansvarar även för att den lämnas in till Överförmyndarförvaltningen.

I de fall familjehemmet har bedömts som lämplig(a) som särskild(a) förordnade vårdnadshavare skall socialnämnden, när domen har vunnit laga kraft, fatta ett särskilt beslut om att placeringen i familjehemmet skall upphöra.

6. Vad ingår i uppdraget som särskild förordnad vårdnadshavare

SFV har en *juridisk vårdnad* men inte den faktiska dagliga omvårdnaden. Detta innebär att man träder in som vårdnadshavare i föräldrarnas ställe och ansvarar för barnets personliga förhållanden till dess barnet är 18 år. Föräldrabalkens regler gäller även för den särskild förordnade vårdnadshavarens tillsynsansvar.

SFV hjälper barnet i kontakter med skola, sjukvård, socialtjänst och andra myndigheter, samt hjälper till med den långsiktiga planeringen för barnets framtid.

I Göteborgs kommun bor barnet i HVB-hem (hem för vård och boende) eller i familjehem som har hand om den dagliga omvårdnaden. Ett tredje alternativ är så kallat socialt boende i form av träningslägenhet med stöd.

SFV ansvarar för barnets ekonomi men har ingen skyldighet att försörja barnet ekonomiskt. Barnet har heller ingen arvsrätt efter den särskild förordnade vårdnadshavaren.

Ett arvode utgår för uppdraget som SFV. Arvodesblanketterna skickas till Överförmyndarenheten. Undantag från detta är om det är en eller två familjehemsföräldrar som har fått uppdrag som särskild förordnad vårdnadshavare eftersom att då omfattas av familjehemsersättning.

En SFV har samma rätt till information om barnet som en vårdnadshavare har.

SFV ska ansöka om barnbidrag om detta ännu inte har gjorts för barnet. En ansökan om barnpension/efterlevandestöd och underhållsstöd för barnet skall även göras. Det är viktigt att SFV ansöker om förmånerna eftersom beviljandet också kan ha ekonomisk betydelse för barnet oavsett boendeform efter det att barnet blivit myndigt och själv kan ansöka om förlängning av förmån.

7. Upphörande av uppdrag som särskild förordnad vårdnadshavare

När den unge har fyllt 18 år upphör förordnandet.

Vad händer om barnets förälder/föräldrar kommer?

Om barnets eller den unges förälder/föräldrar kommer till Sverige och beviljas uppehållstillstånd och vill ha tillbaka vårdnaden, kan de ansöka om detta hos tingsrätten enligt 6 kap. 10 § FB. Även socialnämnden har talerätt i denna fråga.

10 § Står barnet under vårdnad av en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare och vill någon av barnets föräldrar eller båda få vårdnaden överflyttad till sig, skall rätten besluta efter vad som är bäst för barnet. Rätten får inte flytta över vårdnaden till föräldrarna gemensamt, om båda föräldrarna motsätter sig det.

Frågor om överflyttning av vårdnaden enligt första stycket prövas på talan av båda föräldrarna eller en av dem eller på talan av socialnämnden. Lag (1998:319)

Överflytt av vårdnaden till familjehem

När ett barn varit placerat i samma familjehem under tre år ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden, enligt bestämmelserna i Föräldrabalken 6 kap. 8 §, till familjehemsföräldern/föräldrarna.

Om den särskilt förordnade vårdnadshavaren inte längre är lämplig som vårdnadshavare

6 kap 10c § FB: En särskilt förordnad vårdnadshavare skall entledigas, om han eller hon vid utövandet av vårdnaden gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller av någon annan orsak inte längre är lämplig som vårdnadshavare.

Om barnet har två särskilt förordnade vårdnadshavare och den ena entledigas eller dör, skall den andra ensam ha vårdnaden. Om båda vårdnadshavarna entledigas eller dör, skall rätten utse en eller två andra personer att vara särskilt förordnade vårdnadshavare.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt denna paragraf prövas efter ansökan av socialnämnden. Lag (1994:1433).

EXEMPEL PÅ STÄMNINGSANSÖKAN

2012-XX-XX

Göteborgs tingsrätt

ANSÖKAN OM STÄMNING

KÄRANDE

Stadsdelsnämnden XXX

SVARANDE

(Nuvarande vårdnadshavaren)

SAKEN

Ansökan om överflyttande av vårdnad enligt 6 kap 8a § alternativt 6 kap 9 § föräldrabalken

YRKANDE

I egenskap av socialnämnd yrkar stadsdelsnämnden i Göteborgs kommun (nämnden) att tingsrätten anförtror vårdnaden om xx , åt xxx, så som särskilt förordnade vårdnadshavare.

Nämnden yrkar vidare att tingsrätten jämväl interimistiskt förordnar att vårdnaden om xx anförtros åt xxx, så som särskilt förordnade vårdnadshavare.

GRUND

OMSTÄNDIGHETER

Beträffande bakgrunden hänvisas till bifogat tjänsteutlåtande, bilagorna XX.

Xx har lämnat samtycke till att vårdnaden överflyttas, bilagorna X.

SEKRETESS

Nämnden begär att sekretess skall gälla för tjänsteutlåtande, bilagorna 3XX, enligt 36 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

.....
XXX XXXXXXXX
Stadsdelsdirektör

Bilagor

1. Protokollsutdrag med nämndens beslut
2. Tjänsteutlåtande avseende..
3. Samtycke från vårdnadshavaren (om möjligt)
4. Samtycke/Åtagande från tilltänkt särskild förordnad vårdnadshavare
5. Samtycke barnet/den unge (from 15 år)
6. Personbevis barnet/den unge
7. Personbevis tilltänkt särskild förordnad vårdnadshavare